

Δελφοί, 10/03/2018

Συνέδριο «Πολύτροπη Αρμονία»

Θέμα: «Η Αλληλεγγύη των λαών. Η διαχείριση του προσφυγικού - ενηλίκων και παιδιών - από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η καλή πρακτική του Δήμου Λεβαδέων».

Κυρίες και Κύριοι, αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες

Είναι ιδιαίτερη χαρά για εμένα να συμμετέχω σε αυτό το πρωτότυπο συνέδριο που έχει επίκεντρο εσάς, τους μαθητές και τις μαθήτριες και αναπτύσσει νέους προβληματισμούς για τη σχέση σας με τη γνώση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Στην παρέμβασή μου, θα μιλήσω για το προσφυγικό ζήτημα και το πώς συμβάλει στη αντιμετώπισή του η τοπική αυτοδιοίκηση.

Η γνώση, η κατανόηση και η ευαισθησία μας για τις ανθρώπινες αξίες (τον αλληλοσεβασμό, την αλληλεγγύη, τη φιλία, την αποδοχή της διαφορετικότητας) δοκιμάζονται στο προσφυγικό ζήτημα, και καθορίζουν τη στάση ζωής μας.

Ας σκεφτούμε αρχικά τι είναι ο πρόσφυγας;

Είναι άνθρωπος. Άνθρωπος. Σαν εσάς, σαν εμένα με όλα αυτά που απαρτίζουν αυτή την έννοια, την ψυχή, το πνεύμα, τη σκέψη, τα συναισθήματα, τις ανάγκες, τα όνειρα κι άλλα πολλά που έχουμε κοινά. Και οι άνθρωποι δεν χρειαζόμαστε μόνο τροφή και νερό. Χρειαζόμαστε φιλία, αλληλεγγύη, επικοινωνία.

Είναι Άνθρωπος χωρίς πατρίδα. Πατρίδα είναι ο τόπος που γεννηθήκαμε, οι γονείς μας, το σπίτι μας, οι φίλοι μας, τα ήθη και τα έθιμα, οι εικόνες που πρωτοαντικρίσαμε ως παιδιά, που μας συνοδεύουν σε όλη μας την ζωή και απαρτίζουν τις ρίζες μας, την ταυτότητα μας.

Εγώ είμαι από την Ελλάδα και συγκεκριμένα από τη Λιβαδειά. Κι αυτό είναι ο πρώτος αυτοπροσδιορισμός μου. Κι όποιος αυτό το χάνει βίαια, χάνει κι ένα μεγάλο κομμάτι του εαυτού του. Μένει ξεκρέμαστος. Σαν να μην έχει θέση σ' αυτό

τον κόσμο. Σα να μην μπορεί να ανήκει πουθενά. Και το «ανήκειν», όλοι ξέρουμε, ότι είναι από τις πιο βασικές ανάγκες μας.

Είναι όμως άνθρωπος που δεν επέλεξε να φύγει από την πατρίδα του. Εξαναγκάστηκε από τις καταστάσεις. Πολέμους ή διώξεις, για να σώσει τη ζωή του. Πόση απελπισία μπορεί να υπάρχει στους ανθρώπους που ξεκινάνε ένα ταξίδι φυγής από την πατρίδα τους απ' το οποίο δεν ξέρουν αν θα βγουν ζωντανοί; Πόση απελπισία μπορεί να έχει ένας γονιός, που βάζει το παιδί του σε μια βάρκα και δεν ξέρει αν θα φτάσει σώο στην απέναντι στεριά; Ή ένα παιδί που αφήνει πίσω τους γονείς του και φεύγει μόνο του, απροστάτευτο στο άγνωστο...

Είναι λοιπόν άνθρωποι, θύματα πολέμου τις περισσότερες φορές, που αναζητούν ασφάλεια και αξιοπρέπεια, και δεν πρέπει να τους συγχέουμε με τους μετανάστες, οι οποίοι επιλέγουν να μετακινηθούν. Η επιστροφή του μετανάστη στην πατρίδα του αν το επιθυμεί, δεν βάζει σε κίνδυνο την ασφάλειά του. Αντίθετα για τον πρόσφυγα επιστροφή στην πατρίδα του, σημαίνει θάνατο.

Πρόσφυγας λοιπόν, είναι ο άνθρωπος, χωρίς πατρίδα που δεν το επέλεξε. Κι ανάμεσά τους παιδιά, τα πιο αθώα θύματα όλων των παρανοϊκών πολέμων. Χωρίς να έχουν φταίξει σε ο,τιδήποτε πληρώνουν με το πιο ακριβό τίμημα τις συνέπειες. Μπορεί να' χουν χάσει γονείς, αδέρφια, φίλους, σπίτι, σχολείο, με ένα λόγο: την παιδική τους ηλικία.

Μπορούμε, να τους γυρίσουμε την πλάτη; Μπορούμε να υποκρινόμαστε και για πόσο, πως τάχα δεν υπάρχουν γύρω μας; Μπορούμε να τους στερήσουμε την χαρά της επικοινωνίας και της παρέας άλλων παιδιών, όταν όλα έχουν καταρρεύσει γύρω τους; Έχουμε το δικαίωμα να στερήσουμε απ' αυτά τα παιδιά το απόλυτο δικαίωμά τους στην μόρφωση;

Ο Δήμος Λεβαδέων απάντησε σε αυτά τα ερωτήματα κι έγινε γνωστός στη χώρα μας και όχι μόνο, τους τελευταίους 16 μήνες, για τον τρόπο που φιλοξενεί πρόσφυγες: τους αιτούντες άσυλο στη χώρα μας και τους υποψηφίους για μετεγκατάσταση σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κι αυτό το κατάφερε αντιμετωπίζοντας την ξενοφοβία, με όπλα την αλληλεγγύη και τον αλληλοσεβασμό.

Ο Δήμος Λεβαδέων, με τη συμβολή του πρώην υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής, κ. Γιάννη Μουζάλα, και σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR), υλοποιεί, από το 2016, το πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ – Στήριξη έκτακτης ανάγκης για την ένταξη και τη στέγαση».

Για εμάς το πρόγραμμα ήταν και είναι μια ευκαιρία, για να ενισχυθεί στην Ελλάδα ένας εναλλακτικός τρόπος φιλοξενίας των προσφύγων, που προσφέρει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και ολοκληρωμένης ένταξης.

Γι' αυτόν τον λόγο ύστερα από πολλές διαβουλεύσεις απέρριψε την αρχική πρόταση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας για την δημιουργία ανοιχτής δομής φιλοξενίας στην Λιβαδειά (camp) και πρότείνει την φιλοξενία των προσφύγων σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα.

Μια πρακτική που μέχρι τότε η Ύπατη Αρμοστεία εφάρμοζε μόνο με τους δυο μεγαλύτερους δήμους της χώρας (Αθηναίων και Θεσσαλονίκης) και σε συνεργασία με ΜΚΟ.

Ο Δήμος Λεβαδέων έπρεπε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (15 ημέρες) να εξασφαλίσει τουλάχιστον 40 διαμερίσματα με απαιτητικές προδιαγραφές, να λάβει όλες τις γραφειοκρατικές αποφάσεις που δυστυχώς διακρίνουν τη Δημόσια Διοίκηση (Δήμου – ΚΕΔΗΛ), να προσλάβει το κατάλληλο προσωπικό και να υπογράψει τη συμφωνία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για την έναρξη του προγράμματος.

Δεν σας κρύβω ότι η επάρκειά μας στο να ανταποκριθούμε στις ανάγκες του προγράμματος αμφισβητήθηκε στην αρχή από την ίδια την Ύπατη Αρμοστεία. Γι αυτό δοκιμαστήκαμε με μια συμφωνία για ένα βραχυχρόνιο πιλοτικό πρόγραμμα το 2016.

Αυτό ήταν για εμάς μια πρόκληση, μια δοκιμασία των δυνάμεών μας για να αποδείξουμε πως ένας μικρός περιφερειακός Δήμος μπορεί να καταφέρει να σταθεί έμπρακτα και αποτελεσματικά αλληλέγγυος στον πόνο και την οδύνη των κατατρεγμένων συνανθρώπων, να ενσπείρει στην κοινωνία τις αξίες του

ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης και να καλλιεργήσει την διαπολιτισμική συνύπαρξη.

Ήταν επίσης μια πρόκληση να γίνει η φιλοξενία των προσφύγων το κίνητρο για να γίνουμε κι εμείς πιο αποτελεσματικοί, γρήγοροι και καλύτεροι. Τα δικαιώματα των προσφύγων που καλύπτονται απο διεθνείς συμβάσεις και συνθήκες δεν έπρεπε να φαίνεται ότι αντιστρατεύονται τα δικαιώματα και τις ανάγκες των δημοτών μας.

Η Δημοτική Αρχή έπρεπε να σχεδιάσει μία πολιτική, όχι απλά να διαχειριστεί ένα πρόγραμμα ή κάποιον προϋπολογισμό. Με καθημερινή ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας και αναβάθμιση, συνεχή βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών στους δημότες μας.

Η επιτυχία ήρθε μετά από την σκληρή δουλειά του προσωπικού της ΚΕΔΗΛ, τη διαρκή συνεργασία με τις υπηρεσίες του Δήμου, τη βοήθεια από την Ύπατη Αρμοστεία και τη στήριξη από την κοινωνία των πολιτών: το Δίκτυο Αλληλεγγύης, την εκπαιδευτική κοινότητα και τους φορείς της πόλης.

[Το πρόγραμμα περιλαμβάνει στέγαση για 420 ωφελούμενους σε 70 ενοικιαζόμενα διαμερίσματα- πλήρως εξοπλισμένα με βάση τις διεθνείς και εθνικές προδιαγραφές-, χρηματική βοήθεια στις οικογένειες, ψυχοκοινωνική υποστήριξη από την κοινωνική ομάδα της ΚΕΔΗΛ, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε συνεργασία με τις τοπικές δομές Υγείας (Γ.Ν. Λιβαδειάς, ΠΕ.ΔΥ Λιβαδειάς), εκπαίδευση παιδιών και ενηλίκων, καθώς και διάφορες αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.]

27 νέοι άνθρωποι, εργαζόμενοι της ΚΕΔΗΛ δουλεύουν καθημερινά για να καλύψουν τις ανάγκες του προγράμματος με στόχο την ομαλή συμβίωση των προσφύγων με τους δημότες και την κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Η χρηματοδότηση του προγράμματος προέρχεται 100% από την Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECHO), χωρίς να επιβαρύνεται ο προϋπολογισμός του Δήμου.

Η έλευση προσφύγων στη Λιβαδειά και οι αντιδράσεις πολιτών

Στην αρχή, η είδηση της έλευσης των προσφύγων στη Λιβαδειά είχε προκαλέσει μικρές μεμονωμένες αντιδράσεις στην τοπική κοινωνία. Διαπιστώσαμε ότι οι αντιδράσεις αυτές ήταν διαφοροποιημένες και στηρίζονταν σε διαφορετικά υπόβαθρα.

Το ένα ήταν το αμιγώς ρατσιστικό: αυτό είχε μικρή επιρροή και απέναντί του κρατήσαμε ανοιχτό μέτωπο, εμποδίζοντάς το να διαδοθεί και να ηγεμονεύσει στο κοινωνικό σώμα.

Το άλλο ήταν αυτό που πήγαζε από τον φόβο μπροστά στο άγνωστο, στην ανασφάλεια και στα σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που δημιουργήσε η κρίση. Απέναντι σε αυτή την κατηγορία των δημοτών, που υποδαυλιζόταν από τοξικά δημοσιεύματα και διασπορά παραπληροφόρησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επιδιώξαμε με τη σταθερή στάση και με τη συνεχή ενημέρωση, να κερδίσουμε κατ' αρχήν την ανοχή και την παθητική αποδοχή.

Σταδιακά, μετά την έλευση των πρώτων προσφύγων, δουλέψαμε για να μετατρέψουμε την παθητική αποδοχή σε ενεργητική αλληλεγγύη, για την κοινωνική ένταξη των προσφύγων.

Η τόνωση της τοπικής αγοράς (ενοικίαση κενών διαμερισμάτων, κατανάλωση ειδών ένδυσης-διατροφής, αύξηση της χρήσης των μέσων μεταφοράς κλπ.), διευκόλυνε αυτή την αλλαγή στις συνειδήσεις, αλλά μεγάλο ρόλο έπαιξε η πολιτική της Δημοτικής Αρχής, να τηρήσει τις ισορροπίες ανάμεσα στους πρόσφυγες και τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες των δημοτών μας, αναβαθμίζοντας, όπως προανέφερα, τις κοινωνικές δομές του Δήμου και εξηγώντας υπομονετικά ότι τα χρήματα που ήρθαν στην πόλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τους πρόσφυγες δεν αφαιρούνται από τους δημότες.

Σήμερα στη Λιβαδειά διαμένουν **382** πρόσφυγες, που είναι ενσωματωμένοι στη ζωή της πόλης. Τους βλέπουμε να κυκλοφορούν, να ψωνίζουν, να έρχονται στις πολιτιστικές μας εκδηλώσεις, να φωτογραφίζουν τα αξιοθέατα, να έχουν αυτόνομες αθλητικές δραστηριότητες, πολλοί μάλιστα έχουν αναπτύξει κοινωνικές σχέσεις με γείτονες δημότες.

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να σταθώ **στην εκπαίδευση και στην επιμόρφωση** των προσφύγων.

Η εκπαίδευση των προσφύγων, και κυρίως των παιδιών τους είναι ένα πρωταρχικό καθήκον μας και πάγιο αίτημά τους από την πρώτη στιγμή της άφιξής τους στη πόλη μας.

Ιδιαίτερη στιγμή κατά την υποδοχή οικογενειών από το camp των Θερμοπυλών ήταν, όταν ένα κοριτσάκι οχτώ χρονών με πλησίασε και μου είπε στα ελληνικά: «έχω τετράδια, έχω μολύβια, θέλω να πάω σχολείο».

Από το 2017, η ένταξη των προσφυγόπουλων στα σχολεία έγινε με ομαλό και θετικό τρόπο και με αμελητέες αντιδράσεις.

Η εκπαιδευτική κοινότητα τους υποδέχτηκε με μια μεγάλη αγκαλιά και τους πρόσφερε αυτά που ο πόλεμος τους ανάγκασε να στερηθούν: **την γνώση και την ελπίδα.**

Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η ενεργοποίηση και ο σχεδιασμός της Περιφερειακής Διεύθυνσης και των Διευθυντών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Βοιωτίας με το να δημιουργήσουν στα σχολεία νέα τμήματα υποδοχής (ΖΕΠ) για τα παιδιά των προσφύγων.

Συγκινητική ήταν η προσωπική στάση πολλών εκπαιδευτικών και η βοήθεια του Δικτύου Αλληλεγγύης για τους Πρόσφυγες, που προετοίμασε την εκπαιδευτική κοινότητα και με δική του πρωτοβουλία ξεκίνησε μαθήματα εκμάθησης Ελληνικών και Αγγλικών σε ενήλικες με εθελοντές εκπαιδευτικούς.

Η εγγραφή των προσφυγόπουλων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αποτελεί πανελλαδική πρωτεία.

Δημιουργήθηκαν **7** τμήματα υποδοχής μαθητών (ΖΕΠ) σε δημοτικά, **1** τμήμα υποδοχής σε γυμνάσιο, **1** ακόμη στο ΕΠΑΛ, ενώ τις επόμενες ημέρες αναμένεται η έναρξη μαθημάτων στο εσπερινό ΕΠΑΛ.

Συνολικά, **160** παιδιά παρακολουθούν αυτή την στιγμή μαθήματα και προσλήφθηκαν **7** εκπαιδευτικοί για να καλύψουν τις ανάγκες.

Η υποστηρικτική ομάδα της ΚΕΔΗΛ έχει καθημερινή επαφή με τους διευθυντές και τους δασκάλους των σχολείων για να επιλύσουν ζητήματα και να αντιμετωπίσουν προβλήματα που προκύπτουν με προσοχή και διακριτικότητα.

Τα παιδιά έχουν αγαπήσει το σχολείο, μιλούν ελληνικά και αποτελούν πλέον τον δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα σε εμάς και τους γονείς τους.

Συμμετέχουν σε εκδηλώσεις και διάφορες ενδοσχολικές δράσεις, δίνοντας το δικό τους στίγμα.

Τα ελληνόπουλα τους υποδέχτηκαν χωρίς φόβο και διακρίσεις.

Συνυπάρχουν στις σχολικές αίθουσες, μοιράζονται τα παιχνίδια τους, το φαγητό τους, όταν παρατηρείται ότι κάποιο παιδί δεν έχει μαζί του, και συμμετέχουν σε κοινές παρέες στο διάλειμμα.

Στα νηπιαγωγεία, τα παιδιά αποχαιρετούν τους Σύρους συμμαθητές τους, που αποχωρούν για άλλη χώρα, με ενθύμια και ζωγραφιές που έχουν φτιάξει τα ίδια.

Πρόσφατα, όταν ο πατέρας της μικρής Φατίμα ήρθε από την Γερμανία, επισκέφτηκε το σχολείο της και πρόσφερε μαθήματα ζωγραφικής προκαλώντας τον ενθουσιασμό των παιδιών και των δασκάλων.

Ο 16χρονος Μοχάμεντ, που είχε ξεκινήσει να παρακολουθεί μαθήματα στο ΕΠΑΛ, αρνιόταν να αναχωρήσει για την Γερμανία με την μητέρα και τα αδέρφια του και να αποχωριστεί τους φίλους που είχε αποκτήσει μέσα στο σχολείο. Η γυμνάστρια του σχολείου, όταν έκανε παρατήρηση σε έναν Σύρο μαθητή, αντιμετώπισε σύσσωμη την τάξη να την παρακαλάει να μην του δώσει αποβολή.

Την Παγκόσμια Ημέρα των Προσφύγων οι μαθητές αποτύπωσαν με την δική τους παιδική ματιά, μέσα από ζωγραφιές και πανό, τη φρίκη του πολέμου που έδιωξε τους νέους συμμαθητές τους από την πατρίδα τους.

Αυτές είναι μόνο μερικές ιστορίες από την καθημερινότητα των παιδιών στα σχολεία, που μας διδάσκουν ότι η ανθρωπιστική παιδεία όταν καλλιεργείται

από τις μικρές ηλικίες έχει την δύναμη να παρακινήσει τους μεγαλύτερους να υπερβούν το «εγώ» τους και να σκεφτούν το «εμείς».

Είμαστε χαρούμενοι που η Λιβαδειά κατάφερε να φιλοξενήσει τους πρόσφυγες σε ανθρώπινες συνθήκες, τιμώντας την έννοια «φιλοξενία», μια παράδοση που έρχεται από τα αρχαία χρόνια.

Χαιρόμαστε που τους καλωσορίζουμε, που τους προσφέρουμε μία ασφαλή διαμονή, που συμβιώνουμε ειρηνικά, που καλλιεργούμε συνεχώς τις έννοιες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης και του σεβασμού της διαφορετικότητας.

Μεγαλύτερη χαρά, όμως, νιώθουμε όταν βλέπουμε ότι το παράδειγμα της Λιβαδειάς, έχει καταφέρει να επηρεάσει τον εθνικό σχεδιασμό στη διαχείριση του προσφυγικού και έχει εμπνεύσει κι άλλους Δήμους (Λαρισαίων, Τρικκαίων, Καρδίτσας, Τρίπολης, Δήμους της Αττικής και της Κρήτης), να αναλάβουν δράση.

Ο Δήμος Λεβαδέων και η ΚΕΔΗΛ απέδειξαν ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί και πρέπει να αναλάβει την ευθύνη της φιλοξενίας των προσφύγων.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

Είμαι στην διάθεση σας για περισσότερες διευκρινίσεις.

